

Demarginalizacija socialne antropologije

Sredi letošnjega maja je bila brez prevelikega pompa pri Slovenskem sociološkem društvu ustanovljena Sekcija za socialno antropologijo (SSA). Ustanovitev sekcije pri nekem društvu, vsaj običajno, ni niti priložnost niti povod za neko obširnejše poročanje o »seksijskih« zadevah. Tudi v tem primeru bi bilo tako, če bi SSA ne sprejela programa, ki bistveno presega značaj seksijskega delovanja in bi ne bila povezana s procesom demarginalizacije socialne antropologije pri nas. To dvoje je razlog, zakaj je o »seksijskih« zadevah morda vendarle vredno spregovoriti nekaj več.

Če se najprej ustavimo pri problemu demarginalizacije socialne antropologije, je seveda treba jasno poudariti predvsem to, da je bila prav težnja po »pomakniti« naše socialne antropologije iz njenega vsaj dve desetletji trajajočega marginalnega položaja ena od tistih pobud, ki so pripeljale do ustanovitve sekcije. Za položaj, ki je bil v našem družboslovju in humanistiki namenjen socialni antropologiji v preteklosti, bi namreč lahko rekli, da je bil v nekem bistvenem smislu paradoksalen. Po eni strani se je neprestano ustvarjal vtis in širilo mnenje, da (socialne) antropologije pri nas tako rekoč (še) ni. Po drugi strani pa je več kot dvajset let (točneje od leta 1969 dalje) redno, vsakoletno potekalo študijsko delo pri predmetu Socialna in politična antropologija – in to za študente vseh smeri Fakultete za sociologijo, politične vede in novinarstvo na dodiplomski kot tudi na podiplomski ravni. Enoletni kurz se je praviloma podaljševal v drugo leto skozi študij lingvistične antropologije, dopolnjeval pa s študijem vrste predmetov, ki so uvajali v tistih letih pri nas že docela nepoznano (zato pa danes zelo modno) »antropologizacijo družboslovja« (npr. študij razvojne problematike, antropologizacija zgodovine ipd.). V tem času se je oblikoval tudi edini slovenski avtorski antropološki opus, namreč dela red. prof. dr. Staneta Južničiča, na čigar osebna prizadevanja in iniciative je bila vezana omenjena dvajsetletna zgodovina socialne antropologije pri nas. Ob dejstvu, da je bilo omenjeno kontinuirano izvajanje socialno-antropološkega študijskega programa v vsakem pogledu izjema – in to tako v okviru slovenskega univerzitetnega študija kot tudi širše v jugoslovanskih mejah – pa ne gre pozabiti, da je bilo istočasno trajno »pod udarom« vsaj dveh trendov: najprej tistega iz vrst navdušencev in študentov, ki so često pisali peticije, prošnje, predloge ipd. za širitev antropološkega študija – celo zahteve po samostojnem oddelku oz. katedri; po drugi strani pa tistega, ki je trajno skušal ožiti prostor socialni antropologiji, kar mu je, gledano dolgoročno, vsaj deloma uspevalo tudi tako, da je antropologijo izrinjal oz. jo zadrževal v marginalnem statusu. In ker se je zdelo, da navedenih tenzij tudi v sedanosti ne gre zanemarjati, je bilo treba zahtevo po demarginalizaciji socialne antropologije pri nas premestiti v drugačne okvire. To še posebej vsled tega, ker postaja težnja k antropologizaciji družboslovja danes v slovenskem prostoru povsem očitna; ujema se s končno odkrito nujnostjo, da je treba v slovensko družboslovje in humanistiko vključiti tudi antropologijo, ki je v svetu že dolgo ena od klasičnih družboslovnih disciplin. Vendar ta trend v Sloveniji, morda navidez paradoksalno, spremljajo tudi poskusi prezrtja že prej omenjene avtohtone slovenske socialne antropologije. Ne da bi se na tem mestu spuščali v iskanja razlogov, naj zgolj omenimo, da motivi za to niso

bistveno drugačni od tistih, ki so antropologijo tudi že v preteklosti potiskali na znanstveno obrobje.

In v tej luči je treba tudi razumeti poskus SSA, da bi prispevala svoj delež k afirmaciji naše socialne antropologije. In to v vsaj dvojnem smislu: najprej seveda v smislu, da se zavzema za to, da se antropologiji vendarle »dodeli« tisto mesto in vloga v univerzitetnem kurikulumu, ki ga v veliki večini uglednih univerz v svetu že ima; drugič pa vsaj še v smislu, da uveljavi slovensko socialno antropologijo z njeno vsaj dvajsetletno tradicijo vred, da se torej nasloni na lastno preteklost, njene rezultate (pa tudi zmote) na produktiven način, kar pomeni vsaj to, da se nadaljuje od tam, do koder je naša socialna antropologija že prišla. Tako razumljen produktiven zastavek pa seveda opredeljuje tudi vse druge cilje in namene, ki si jih je SSA postavila v svoj program. Omenimo vsaj najpomembnejše.

Prvi zadeva področje publiciranja. SSA si je glede tega zadala kar nekaj nalog. Kot prvo, ki že uspešno poteka, naj omenimo projekt Antropoloških zvezkov. Gre za projekt, ki naj bi z dvemi do tremi knjigami letno uvedel v slovenski prostor antropološko tematsko in avtorsko monografsko zbirko; ta bi ob izbrani temi združila antropološke tekste avtorjev, ki so člani sekcije, pa tudi drugih piscev, ki so se na Slovenskem ukvarjali z določeno antropološko tematiko že v preteklosti ali pa se z njo ukvarjajo še danes. Prva številka Antropoloških zvezkov z naslovom Zbornik socialnoantropoloških tekstov je že v tisku, izšla bo predvidoma sredi novembra. Tudi naslednja številka je že v pripravi. SSA pa namerava nekaj števil Antropoloških zvezkov posvetiti tudi sodobnim tekstom iz svetovne antropologije. Prvi tak izbor, za katerega že tečejo dogovori, bo posvečen sodobni ameriški antropologiji.

Druga vrst publicistične dejavnosti bo usmerjena v prevodno dejavnost. V slovenski jezik namreč nimamo prevedene niti klasične niti sodobne antropološke literature. Člani sekcije so tudi glede tega že sprejeli določene sklepe; omenimo naj le dva: najprej gre za navezavo stikov z uredniškim odborom zbirke Studia Humanitatis; drugič pa tudi za razmisleke o tem, da bi sami člani sekcije aktivno sodelovali pri prevajanju izbranih antropoloških tekstov.

Tretji vidik zadeva publicistično dejavnost v revialnem tisku. Po eni strani gre za poskuse, izoblikovati uredniški odbor prve specializirane strokovne revije za antropologijo na Slovenskem, po drugi strani pa za bolj organizirano in celovitejše sodelovanje z že uveljavljenimi strokovnimi časopisi (npr. v obliki tematskih števil).

SSA se je tudi odločila, da bo za področje publicistične dejavnosti oblikovala poseben strokovni organ (strokovni svet), ki bo bdel nad kvaliteto tekstov in publikacij sekcije. V njem bodo tudi tuji znanstveniki, s čemer se bo uveljavil kot najvišje strokovno telo sekcije.

SSA namerava – in tu gre že za drugo skupino ciljev in aktivnosti sekcije – redno (približno dvakrat letno) prirejati strokovna sračanja, na katera bo vabila širšo strokovno javnost. S tem naj bi vpeljala v slovenski družboslovni prostor problemska srečanja na izbrane antropološke tematike ter s tem omogočila konfrontacijo tudi širše slovenske družboslovne oz. humanistične javnosti bodisi s klasičnimi tematikami in opusi kot tudi s sodobnimi in najbolj zanimivimi antropološkimi izsledki.

Kot tretje si bo sekcija prizadevala v slovenskem prostoru uveljaviti antropološko tematiko in specifični antropološki metodološki pristop tudi v raziskovalnih projektih in programih. Zaenkrat sta v teku dva takšna raziskovalna projekta

(eden na FSPN, drugi pa na FF), ki ob eventuelni uveljavitvi vsekakor že pomenita bistven premik od prej omenjene odsotnosti antropologije v raziskovalni dejavnosti slovenske Univerze.

SSA namerava prevzeti koordinacijo tudi v različnih mednarodnih projektih. Tu gre predvsem za sodelovanje v INTERCOCTA projektu, dalje za sodelovanje z IUAES, ki je SSA že ponudila tudi sodelovanje na naslednjem mednarodnem kongresu, na katerem bo nastopila kot samostojna sekcija z možnostjo sooblikovanja oz. vodenja komisij te svetovne antropološke organizacije. SSA je vzpostavila uspešno sodelovanje še z nekaterimi drugimi antropološkimi združenji, katerih kolektivni član je že postala.

In še bi lahko naštevali. Vendar se zdi, da bo tudi teh nekaj informacij za uvod zadoščalo. Iz njih je mogoče docela jasno izluščiti rezultate, ki jih je sekcija v teh nekaj mesecih svojega delovanja dosegla, kot tudi cilje in ambicije, ki jih ima za prihodnost.

Vse posameznike, ki bi jih delo sekcije zanimalo in ki bi želeli sodelovati pri uresničevanju njenih ciljev, vabimo k sodelovanju. Omenimo naj, da se je sedanjemu članstvu sekcije, ki je večinoma slovensko, pridružilo tudi nekaj posameznikov iz drugih delov Jugoslavije, ki so v svojih okoljih orali ledino v uveljavljanju (socialne) antropologije in ki bodo delo sekcije obogatili predvsem na njenih strokovnih srečanjih. S tem pa bo, po mnenju članov sekcije, prihajalo tudi do tistih primerjav in verifikacij, ki bodo za uveljavljanje antropoloških profesionalnih standardov kot tudi specifike antropologije kot discipline morda celo najbolj produktivne.